

УДК 908

**ПЕРСПЕКТИВИ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ КРИЗИ
РОЗШИРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Рашевська К.²⁶

Студентка IV курсу спеціальності «Країнознавство» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Будь-який регіональний інтеграційний проект, у тому числі європейський, розвивається за типовою логікою: розширення задля залучення більшої кількості держав, себто нових ринків збуту товарів, праці, капіталу, послуг та інформації. З цієї точки зору, варто говорити про межі подібного процесу, так званий «парадокс участі» за Майклом Ніколсоном, який полягає у тому, що чим меншою є кількість і ступінь різноманітності учасників міжнародних взаємодій, тим більш впорядкованою стає система міждержавних відносин і більш передбачуваними дії окремих акторів та їхні наслідки [4]. На 2018 рік членами ЄС є 28 держав, не враховуючи поступового розгортання процесу виходу Великої Британії. Тобто, можна твердити, що ми маємо справу з безпрецедентним випадком «звуження», а не розширення цього об'єднання. За таких обставин, з'явилася риторика щодо майбутнього «поповнення» в Європейському Союзі, буцімто для того, щоб хоч в якийсь спосіб нівелювати значні економічні втрати. Однак, опираючись на *Стратегію розширення*, оприлюднену в лютому 2018 року, можна зробити висновок про зміцнення відносин Євросоюзу виключно з країнами Західних Балкан з перспективою надання їм членства у спільноті («концепція WB6») [5]. Слід зазначити, що ці країни аж ніяк не вирізняються потужністю економік та відповідністю всім 35 «копенгагенським критеріям».

²⁶ Науковий керівник доц. Кривонос Р.А.

Найбільше шансів якнайшвидше опинитися у складі єдиної Європи мають Чорногорія та Сербія, вступ яких передбачається не раніше 2025 року. У той же час, якщо перша з держав вже відповідає 28 критеріям приєднання і знаходиться на стадії виконання ще трьох, то друга – ледве впоралася з десятьма. Окрім того, обидві країни характеризуються наявністю потужного дестабілізуючого російського фактора, а Сербія, до того ж, має безкомпромісну позицію щодо визнання Косово та конфлікту з сусідньою Хорватією щодо приналежності острова Вуковар.

Інші держави регіону: Албанія, Боснія і Герцеговина, Косово та Македонія теж не є найпривабливішими кандидатами на членство в ЄС. Підвищений ризик виникнення економічної нестабільності, політична та економічна залежність від третіх країн, низький рівень фінансової безпеки, негативний вплив міграційної кризи, відсутність консолідованої позиції у внутрішньо-регіональній політиці, підвищений конфліктогенний потенціал, загроза релігійного екстремізму тощо гальмують подальший прогрес у їхніх євроінтеграційних прагненнях [3].

Немає консенсусу щодо перспективи членства Західних Балкан у ЄС і серед «локомотивів» об'єднання. Якщо Німеччина вбачає в такому кроці можливість розширити ринки збуту своїх товарів, то Франція, пригадуючи, на думку її політиків, «завчасне» включення Румунії та Болгарії до Євроспільноти 2007 р., не готова сплачувати більше, аніж отримувати від інтеграції слабких у політичному та економічному плані акторів. Чи не єдиним аргументом «за» у цьому випадку стає регіональна безпека, адже реалізація «концепції WB6» має перспективу стати своєрідним «експортом стабільності» на Балкани.

Якщо *Стратегія розширення ЄС* дала надію щодо членства Західним Балканам, то заключна *Декларація* саміту країн Східного партнерства, що проходив у листопаді 2017 року у Брюсселі, на думку окремих дослідників, фактично поховала європейську перспективу України у найближчий проміжок часу [1]. Попри активізацію співпраці з

ЄС, починаючи з 2014 року, здобутки нашої держави «на шляху в Європу» не є однозначними:

- ратифіковано Угоду про асоціацію, яка, втім, не гарантує ні членства, ні військової допомоги, ні лібералізації умов працевлаштування, хоча українці – запорука економічного «ефекту золотоволоски» в Польщі, частково, Угорщині і Словаччині.

- прийнято регламент щодо тимчасових торговельних преференцій, звідки зростання с/г експорту, однак за багатьма видами продукції квоти вичерпуються у перші дні року, а експорт деяких важливих товарів так і не лібералізовано (короп, яйця, яловичина).

- ЄС – став першим за обсягом торговельним партнером України (37,1%), втім, зміни в товарній структурі експорту (зменшення торгівлі металами, машинами, хімією) загрожують нашій державі деградацією економіки збільшенням ролі первинного сектору та зростанням дефіциту платіжного балансу.

- Якісні зміни на ринку газу, побудова інтерконектора (газопровід, що проходить між Великою Британією та континентальною Європою), членство в Енергетичному співтоваристві дозволили диверсифікувати газові поставки, а впровадження статистичного компендіуму ЕСА 95 (European System of Accounts) посприяло реформі бюджету та податкової системи.

- Виділено 12,8 млрд. євро (найбільша сума для країни, яка не є членом ЄС) на інші реформи (судової влади, медичної та пенсійної сфери, створення антикорупційних установ), однак відсутніх перетворень не відбулося і довіра населення до них мізерна (наприклад, за сприйняттям корупції Україна досі знаходиться на 131 місці серед країн світу).

- Більш відчутними стали безвіз, асоціація з Євроатомом (Європейська спільнота з атомної енергії), Горизонтом-2020 (Рамкова програма Європейського Союзу з досліджень та інновацій), Erasmus+ (

програма академічних обмінів), дипломатична та гуманітарна підтримка України перед російською агресією.

- Помітно покращав бізнес-клімат (76 позиція в міжнародному рейтингу країн "Doing Business"), зріс потік інвестицій (при цьому не лише з ЄС, але КНР, Близького Сходу), однак рівень витрат населення скоротився, що негативно для внутрішнього ринку.

- Так і не з'явилися мережа ВЕЗ (вільних економічних зон), найбільш адаптивна для Заходу України, і шосту програму економічної допомоги т.зв. «План Маршала».

- Україна, яка в окремих сферах досягла конкурентоздатності (ІТ, пошиття брендового одягу, електрокари), лишається поза субрегіональним партнерством (нашу державу так і не запросили на саміт Тримор'я, що проходив у Варшаві в червні 2017 року).

Таким чином, Україна виконала лише 15% зобов'язань, що викликає досить стриману реакцію ЄС. Неврегульованість ситуації на Сході нашої держави, слабкі успіхи в боротьбі з корупцією, імітація реформ у судовій та пенсійній сфері, низька конкурентоздатність економіки поряд зі значною чисельністю населення, реальним потенціалом підірвати монопольне становище європейських лідерів на ринку окремих видів товарів, кризою європейського інтеграційного проекту в цілому, відсутністю послідовності у проведенні зовнішньої політики та її залежність не від державного інтересу, а від позиції владних кіл роблять подальше членство України в об'єднанні примарним та малоймовірним не лише в короткостроковій, але й в середньостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1.Капітоненко М. Україні варто забути про членство в ЄС [Електронний ресурс] / М. Капітоненко // Голос столиці. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://gs.fm/experts/20180111/6585060.html>.

2.Котенко Е. Евросоюз хочет расширения, но... не за счет Украины
РИА Новости Украина:

<https://rian.com.ua/view/20180205/1031988211/Ukraine-Europe-rasshirenie.html> [Электронный ресурс] / Е. Котенко // РІА. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://rian.com.ua/view/20180205/1031988211/Ukraine-Europe-rasshirenie.html>.

3.Максакова М. А. Страны Западных Балкан на пути в Европейский Союз: проблемы и перспективы / М. А. Максакова. // Российский внешнеэкономический вестник. – 2016. – №11. – С. 42–56.

4.Садыкова Э. Проблемы межкультурного взаимодействия и негосударственные акторы в современных международных отношениях [Электронный ресурс] / Э. Садыкова. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/648>.

5.A credible enlargement perspective for and enhanced EU engagement with the Western Balkans. // EUROPEAN COMMISSION. – 2018. – С. 1–19. – Режим доступа ?